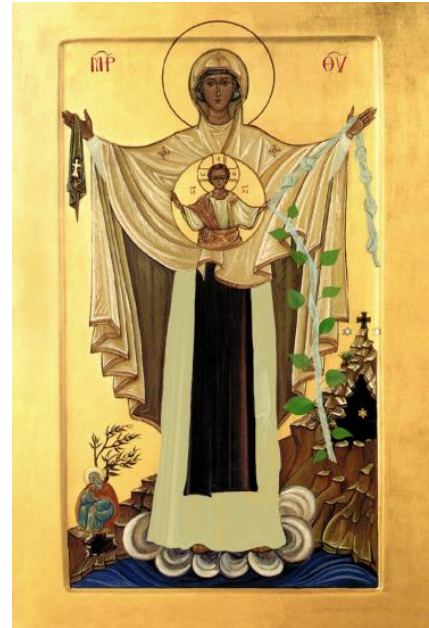

Ikona Dziewicy Kontemplacji, Najświętszej Maryi Panny Oblubienicy na Pustyni, Królowej Pustynników rozwiązującej węzły.

Pierwszy wizerunek tej Ikony (Ikony Dziewicy Kontemplacji, Królowej i Ozdoby Karmelu) jest oryginalnym i unikalnym dziełem karmelitanek bosych z klasztoru rytu bizantyjskiego Harissa w Libanie. Obecnie znajduje się ona w klasztorze karmelitów bosych w Desierto de las Palmas w Hiszpanii. Jak wszystkie ikony jest owocem modlitwy i kontemplacji.

Została wykonana zgodnie z wymogami klasycznej ikonografii, lecz nie jest pierwszą próbą wyobrażenia Dziewicy Karmelu według kanonów ikonograficznych chrześcijańskiego Wschodu. Stare kroniki pielgrzymów do Ziemi Świętej przekazują nam wiadomości o istnieniu w pierwszych dziesięcioleciach XIII wieku na wzgórzach Karmelu, pięknej kaplicy dedykowanej Dziewicy. Kaplica znajdowała się w centrum klasztoru zbudowanego przy źródle Eliasza, przez karmelitańskich eremitów. Nazywali oni siebie Braćmi Błogosławionej Dziewicy Maryi z Góry Karmel. Z wielkim prawdopodobieństwem w owej kaplicy, której ruiny zachowały się do naszych czasów, na miejscu centralnym znajdowało się wyobrażenie naszej Pani. Chodziło prawdopodobnie o ikonę Matki Bożej w stylu wschodnim. Innymi świadkami ikonograficznego przedstawiania Dziewicy i Matki Boga w zakonie karmelitańskim są: (1) Ikona typu Kyriotissa z końca XIII lub początku XIV wieku przechowywana w muzeum Makariosa I w Nikozji. W ikonie tej, Dziewicę odzianą w biały płaszcz, z Jezusem siedzącym na jej kolanach niby na tronie, otaczają modlący się karmelici. (2) Bardzo stare ikony czczone przez karmelitów na Zachodzie, jak ikona Bruna de Napoles lub ikona Dziewiczej Matki Boga we florenckim karmelu.

Ikona Dziewicy Kontemplacji wzoruje się na dwóch nurtach ikonograficznych. Pierwszy jest nurtem ikon klasycznych. Reprezentuje go między innymi ikona Wielkiej Orantki Jarosławskiej z medalionem Dzieciątka Jezus na piersi. Przykładem drugiego nurtu są ikony (spotkać je można na górze Athos), na których Dziewica odziana jest w habit zakonny zamiast stroju klasycznego czyli cesarskiego Basilissa, z tuniką i płaszczem. Ikony tego typu wyrażały pragnienie przedstawienia Dziewicy w łączności z życiem mnichów. Poza tym w naszej ikonie obecna jest swego rodzaju adaptacja inspiracji właściwej ikonie Dziewicy Orantki Pokrowa oraz elementy starej biblijnej tradycji karmelitańskiej, która w obłoku widzianym przez proroka Eliasza z Góry Karmel (I Krl 19,45-46) dostrzegła tajemnicę Niepokalanej Dziewicy.

Język i przesłanie kolorów

Cała ikona jest wpisana w szerokie i lśniące złotem tło które ma symbolizować niestworzone światło tajemnicy Boga. Źródłem tego światła jest z wysoka Wschodzące Słońce – Dziecię Jezus, Bóg z nami. Dziewica Maryja natomiast, jako odbłask tego niestworzonego światła wpisuje się w Jego tajemnicę.

Kolor biały jako znak nieśmiertelności, wyróżnia się w sposób osobliwy w ikonie. Podobnie bowiem jak w ikonach przedstawiających wniebowzięcie Dziewicy, tak w naszej ikonie odziana jest w biel. Przywodzi to na pamięć białą szatę Chrystusa podczas przemienienia na górze oraz biały płaszcz karmelitański. Osobliwością Ikony Królowej Pustynników jest biała wstęga życia ludzkiego, danego i zadanego, które swój początek ma w Miłości Stwórcy i ku Jego nieśmiertelności wieczności zmierza; życia, które poprzez ludzką skłonność do grzechu, związane jest różnorodnymi węzłami (pętami). To, co zostało dotknięte przez Chrystusa zaczyna wydawać zbawcze owoce Ducha, co symbolizuje 12 zielonych liści. Srebrzone i złoczone fałdy płaszcza Dziewicy, zrealizowane pociągnięciem pędzla zwanym „assist”, chcą zaznaczyć obecność odwiecznej tajemnicy, którą zgodnie z objaśnieniem św. Jana od Krzyża do dwunastej strofy Pieśni Duchowej, możemy kontemplować już tu na ziemi za pośrednictwem wiary – wyraża to kolor srebrny a następnie w niebie już bez zasłony wiary w jasnym widzeniu – wyraża to kolor złoty.

Matka Boga - Theotokos (gr. Θεοτόκος)

Dziewica Maryja pojawia się w ikonie jako postać majestatyczna, pełna wdzięku i piękna. W Niej to, zgodnie z wyrażeniem patriarchy Atenagorasa spotyka się piękno ludzkie i Boskie. Jej imię – Matka Boga – wypisane po obu stronach aureoli inicjałami zaczerpniętymi z cyrylicy, skupia w sobie i wyraża misję i godność Maryi. Piękne oblicze Maryi właściwe wszystkim ikonom wschodnim, nie zamierza nam ofiarować naturalnego wyobrażenia lecz oblicze przemienione. I tak widzimy czoło szerokie, oczy czyste i rozświetlone, nos smukły, usta małe. Szyja jako znak siły wznosi się niby wieża z kości słoniowej. Natomiast cała głowa okryta sztywnie płaszczem ma symbolizować tron mądrości. Gwiazda w kształcie krzyża, którą widzimy na Jej głowie wraz z dwiema innymi rozmieszczonymi na wysokości Jej klatki piersiowej są starodawnymi znakami, interpretowanymi jako symbole płodnego dziewictwa Maryi. Wysmukła postać Maryi jako wybranej przez Boga Niewiasty wspiera się na obłoku, który Ją zapowiadał już w Starym Testamencie jako tę, która ma dać deszcz łask w Chrystusie. Karmazynowo-złote buty wskazują na królewską godność Maryi. Jako królowa, na podobieństwo królowej Estery wstawiającej się za swym narodem przed królem Aswerusem, oręduje za swymi synami (Dziećmi Kościoła) przed Synem Pierworodnym.

Karmelici wzywają Ją jako Matkę, Królowę i Ozdobę Karmelu. Lecz również nazywają Ją Siostrą, gdyż zgodnie ze starodawną interpretacją Reguły Karmelitańskiej, bracia

Teologia Ikony Królowej Pustynników

Błogosławionej Dziewicy Maryi żyją Jej życiem. My także, zaproszeni do świadomego wyjścia na pustynię codzienności i wezwani do przeżywania wspólnoty z Trójjedynym Bogiem, w naśladowaniu Oblubienicy na Pustyni Jej pełnej dyspozycyjności, doświadczamy relacji z Maryją nie tylko synowskiej, ale i braterskiej. („Chcę cię przynęcić, na pustynię cię wyprowadzić i mówić do twego serca... i poślubię cię sobie na wieki, poślubię przez sprawiedliwość i prawo, przez miłość i miłosierdzie, mówi Pan”. por. Oz 2,16.21) Uczestniczymy w tym samym, co Maryja misterium poświęcenia się Bogu, rozważaniu słowa Bożego, żarliwego wstawiennictwa, wytrwałej pracy i współpracy dla zbawienia świata. Ikonograficznie zostało to wyrażone przez szatę Dziewicy, która na naszej ikonie jest szatą pustynników (w kolorze pisakowym), z szkaplerzem karmelitańskim w kolorze brązowym. Tunika pustynników wskazuje na surowość codziennego „pustynnego” życia, a biały płaszcz to znak czystości i uczestnictwa w chwale Chrystusa Zmartwychwstałego za pośrednictwem i na sposób kontemplacji.

Jezus Chrystus w centrum ikony - Chrystocentryzm

Jezus, Chrystus Pan, Niestworzone Światło Ojca, Światło Radosne, jest Światłem ze Światłości jak wyznajemy w Credo. Nasza ikona wyraża to przez umieszczenie Jezusa w centrum ikony w złotym kręgu na tle białego płaszcza Dziewicy, którego miękkie fałdy ofiarują się Mu jako okrycie dla prawdziwego Boga i prawdziwego człowieka. W aureoli otaczającej Jego głowę i oblicze uwydatnia się krzyż, a trzy litery greckiego alfabetu wypisane na aureoli są skrótem wyrażenia: JESTEM KTÓRY JESTEM (Wj 3,14).

Wyrażenie to jest imieniem Boga w Starym Testamencie i imieniem Chrystusa w Nowym Testamencie. Podobnie, litery staro-cerkiewno słowiańskiego języka znajdujące się poza aureolą są skrótem imienia Jezusa: IC XC. Oblicze Chrystusa jest piękne i pełne czułości. Wskazuje tym na Jego miłość i łaskawość, które wyraziły się w tajemnicy Wcielenia. Boskość i człowieczeństwo Jezusa Chrystusa mają nam przypominać biało-czerwone szaty, w które jest odziany. Jego ramiona wychodzą ze złotego kręgu chwały; prawica wzniesiona jest w geście błogosławieństwa; w lewej zaś trzyma białą wstęgę życia ludzkiego, która przechodząc przez Jego zbawczą dłoń zostaje uwolniona od więzów grzechu i wielorakich zniewoleń. Tylko Jezus może rozwiązać wszelkie pogmatwane ludzkie sprawy, nawet te, które z pozoru wydają się być nie do rozwiązania. W Chrystusie dokonuje się uwolnienie od wszelkiego grzechu, a Maryja towarzysząc swym wstawiennictwem dzieciom Kościoła, poprzez nieustanne orędownictwo współuczestniczy w rozwiązywaniu owych więzów niewoli. Siedem węzłów symbolizuje grzechy główne. Owe siedem grzechów głównych (septem peccata capitalia) Pycha, Chciwość, Nieczystość, Łakomstwo, Zazdrość, Gniew, Lenistwo lub znużenie duchowe, są niejako początkiem wszelkiej nędzy człowieka. W ikonie widzimy sześć węzłów, ponieważ w chwili, gdy Jezus dotyka ludzkich grzechów, w nieskończonym swym Miłosierdziu odpuszcza ludzkie przewiny, a Jego uzdrawiająca moc prostuje ludzkie

ścieżki. Uwolniona wstęga życia zmierzając swobodnie ku wieczności wydaje życiodajne owoce Ducha Świętego. Tradycja Kościoła, odwołując się do Listu św. Pawła do Galatów wymienia dwanaście owoców Ducha Świętego: "miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wspaniałomyślność, łaskawość, wierność, skromność, wstrzeźliwość, czystość" (Ga5, 22-23 Wulg.). Są to doskonałości, które kształtuje w nas Duch Święty jako pierwociny wiecznej chwały (por. KKK 1832). Są one dowodem na przyjęcie miłości Ojca Niebieskiego, bliskie relacje z Chrystusem poprzez przyjęcie Jego Łaski i pełne poddanie się Jego zbawczemu działaniu w Duchu Świętym.

Cechy charakterystyczne duchowej interpretacji

Majestatyczna postać Dziewicy Matki przywodzi na myśl przede wszystkim Jej Boskie macierzyństwo. Wpisana w tajemnicę Chrystusa jest Namiotem Słowa, jest mieszkaniem Boga między ludźmi. Jest Dziewicą kontemplacji ze swymi oczyma utkwionymi w tajemnicę, którą nosi w swym sercu. Ona żyje Chrystusem i dla Chrystusa. Żyjąc Nim i kontemplując Go przybliży nam jednocześnie Boga, którego ucłowieczyła, ofiarując Go nam jako Brata. Niby żywa kustodia ukazuje nam człowieczeństwo Chrystusa – tajemnicę tak ważną dla duchowości Karmelu. Unosząc swe ręce w geście uwielbienia wyśpiewuje Magnificat. Jej dłonie dzierżą jednocześnie szkaplerz święty oraz wstęgę ludzkiego życia, a zarazem są otwarte, aby przyjmować dar Ducha Świętego wzywane go przez Kościół i dla Kościoła. Maryja Dziewica Modlitwy, Dziewica Kontemplacji, Oblubienica Ducha Świętego na Pustyni ludzkiej codzienności – taką ją kontemplujemy i wzywamy.

Symbole ikony przywołują na pamięć całą duchowość Karmelu wyrażoną w pismach św. Jana od Krzyża, jak i franciszkańską duchowość maryjną. Te duchowości, kontemplatywna i apostołska wzajemnie się przenikają. Maryja jako Matka i Mistrzyni towarzyszy nam w drodze ku Górze Doskonałości, którą jest sam Chrystus, jak mówi liturgiczna modlitwa w Święto Dziewicy Karmelu. Górę tę reprezentuje na ikonie strome wzniesienie zwieńczone krzyżem. Wznoszenie się na tę górę, cała asceza i mistyka dokonują się pod patronatem Pośredniczki Wszystkich Łask. Przez wstawiennictwo współpracownicy Ducha Świętego dokonują się wszelkie oczyszczenia nocy ciemnej. Noc czynna zmysłów i ducha zgodnie z doktryną Jana od Krzyża oznaczona jest przez małą jaskinię, u podnóża góry, w której zapuścił swe korzenie terebint. Jego zielone liście w kształcie serc przyjmują powiew wiatru Ducha Świętego. Drugą noc bardziej ciemną, w której realizują się bierne oczyszczenia zmysłów i ducha, wyobraża na ikonie grotę, do której wejście znajduje się w sercu góry. Lśniący złotem gwiazda mówi nam o tyglu miłości, w którym próbuje się duszę niczym złoto, doświadczeniami ciemnej nocy. Dokonują się te próby u stóp krzyża, aby dusza oczyszczona i przemieniona lśniła blaskiem paschalnej tajemnicy.

U stóp Jezusa i Maryi widnieje osoba Św. Eliasza siedzącego pod drzewem, karmionego przez kruka bochnem chleba, obrazującego człowieka, którego życie oddane jest na

Teologia Ikony Królowej Pustynników

służbę Bogu. Uczeń Chrystusa doświadcza w codzienności wielu ogołoceń spowodowanych nie tylko czynnikami zewnętrznymi, ale i wewnętrznymi, wynikającymi z ludzkiej słabości, małej wiary, nieukształtowanej ufności, czy też niedoskonałej miłości. Nie wyklucza to jednak Bożego wezwania, powołania i misji; wręcz przeciwnie, osoba Eliasza ukazuje piękno i głęboki sens Bożego planu. Początkiem i można rzec stałym elementem misji Eliasza stała się pustynia. Będzie do niej powracał po intensywnej pracy, w momentach niebezpiecznego napięcia, ale i w czasach, kiedy na jego życie czyhać będą wrogowie. Z jednej strony Bóg wyprowadza człowieka na pustynię duchową, aby w tej rzeczywistości, w Jego obecności poprzez milczenie i konfrontację z samym sobą doświadczyć prawdy o sobie (*Silentium Solitudinis* - milczenie samotności, sam na sam z Bogiem; tam, gdzie jestem, w tym, co czynię) Przestrzeń ta zawiera się w eliaszowym zawołaniu: „*Vivit Dominus Deus in cuius conspectu sto*”, co znaczy: “Żywy jest Bóg mój i Pan, przed którym stoję” (1Krl 17,1 Wul.). Z drugiej strony, chwilami sami wybieramy rzeczywistość czasowego odosobnienia, czy też wręcz czujemy się do tego przez Boga przynaglani. To wyjście czasem bywa formą ucieczki, innym razem miejscem ugruntowania powołania oraz doświadczeniem umocnienia do dalszej drogi służby; pracy zawodowej, życia rodzinnego, czy konsekrowanego (*Silentium in Deserto* - milczenie na pustkowiu, w odosobnieniu, w oddaleniu, fizycznie poza...). Tę przestrzeń odczytujemy w słowach Św. Eliasza: “*Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum*”, co znaczy: “Żarliwością rozpałem się o Chwałę Boga Zastępów” (1Krl 19,10 Wul.)

Typ Kościoła i chrześcijanina

Dziewica Maryja ukazana jest w tej ikonie również jako figura Kościoła i chrześcijanina. Jest figurą Kościoła jako Matka, Dziewica i Oblubienica. Kościół naśladując Dziewicę Maryję jest świątynią żywej obecności Chrystusa. Naśladując natomiast Matkę, Kościół ofiaruje ludziom. Chrystusa w słowie, w Eucharystii i miłości służebnej.

Kontemplacja ikony przyczynia się i pomaga odkrywać tajemnicę, którą sami jesteśmy jako świątynie Ducha Świętego. Trójca Przenajświętsza założyła w każdym z nas swe mieszkanie i przebywa w nim, jeśli żyjemy w łasce i komunii z Bogiem. Tę obecność Boga w nas za pośrednictwem wiary opiewała bł. Elżbieta od Trójcy Przenajświętszej. O tej obecności możemy czytać w pismach św. Jana od Krzyża i św. Teresy od Jezusa. Do tej obecności możemy przystąpić z dialogiem miłości i przyjaźni.

Kontemplując za pośrednictwem naszej ikony tajemnicę Dziewicy, chrześcijanin odkrywa, że może wpatrywać się w Nią jak w lustro; lustro, które odzwierciedla na sposób wysrebrzonego źródła kryształowego obecność samego Boga i Jego chwały. Uczymy się też od Dziewicy Orantki modlitwy, w czasie której oczy serca utkwione są w tajemnicy Chrystusa, Wcielonego Słowa.

Teologia Ikony Królowej Pustynników

Kontemplacja ikony wraz z tekstami liturgicznymi Zachodu i Wschodu podnosi nas do chwały Boga. Przykładami takich tekstów mogą być: modlitwa kolekty mszalnej liturgii zachodniej i Akatyst – liturgiczny hymn ku czci Najświętszej Maryi Panny powstały w VI wieku na Wschodzie.

Modlitwa kolekty mszalnej z dnia 20 grudnia czyni to w słowach: „Ojcze niebieski, za zwiastowaniem anielskim Niepokalana Dziewica przyjęła Twoje odwieczne Słowo i przeniknięta światłem Ducha Świętego stała się świątynią Bożą, prosimy Cię spraw, abyśmy za Jej przykładem pokornie wypełniali Twoją wolę.”

Natomiast Akatyst przychodzi nam z pomocą słowami: „Raduj się, Namioocie Boga oraz Słowa, Raduj się, święta ponad święte świętych, Raduj się, Arko złożona przez Ducha Świętego, Raduj się, niewyczerpana życia skarbnico” (fragment).

OREMUS

Niepokalana, Matko Kościoła, oddaję się Tobie, a wraz z Tobą,
oddaję się w Duchu Świętym Chrystusowi. Uczyni mnie Matko na wzór Chrystusa Sługi!

Modlitewna inwokacja do Dziewicy kontemplacji:

Święta Maryjo, Dziewico kontemplacji
Królowo Pustynników rozwiązująca węzły
Siostrzo nasza we wchodzeniu na Górę Karmel,
Matko nocy ciemnych
i jasnych chwil naszego życia
Zamku i Mieszkanie Trójcy
Łagodnie tchnienie Ducha Świętego,
Żywy Płomieniu Miłości.
Ty, która jesteś Dziewicą modlitwy,
która kontemplujesz tajemnice swojego Syna
słuchając i rozważając Jego słowa,
uproś nam ducha modlitwy
rozwiąż poprzez Twego umiłowanego Syna
wszelkie więzy pętające naszą codzienność
i uczyni nas świadkami obecności Boga w życiu.
Ucz nas ścieżek, które prowadzą na Świętą Górę chwały.
Amen.

+++

Witaj Królowo, Matko Miłosierdzia, życie, słodyczy i nadziejo nasza witaj! Do Ciebie wołamy wygnańcy, synowie Ewy, do Ciebie wzdychamy jęcząc i płacząc na tym łożu

Teologia Ikony Królowej Pustynników

padole. Przeto Orędowniczko nasza, one miłosierne oczy swoje na nas zwróć, a Jezusa, Błogosławiony owoc żywota Twojego po tym wygnaniu nam okaż. O łaskawa, o litościwa, o słodka Panno Maryjo.

św. Herman z Reichenau

+++

Święta Maryjo Dziewico, wśród niewiast na świecie nie urodziła się podobna Tobie. Córko i Służebnico Najwyższego Króla, Ojca Niebieskiego, Matko Najświętszego Pana naszego Jezusa Chrystusa, Oblubienico Ducha Świętego. Módl się za nami wraz ze Świętym Michałem Archaniołem i wszystkimi Mocami Nieba, i wszystkimi Świętymi, do Twego Najświętszego, Umiłowanego Syna, Pana i Mistrza. Amen.

Św. Franciszek z Asyżu

+++

Matko Boża, Niepokalana Maryjo, Tobie Poświęcam ciało i duszę moją, wszystkie modlitwy i prace, radości i cierpienia; wszystko czym jestem i co posiadam. Ochotnym sercem oddaję się Tobie w niewolę Miłości. Pozostawiam Ci zupełną swobodę posługiwania się mną, dla zbawienia ludzi i ku pomocy Kościołowi Świętemu, którego Jesteś Matką. Chcę odtąd wszystko czynić z Tobą, przez Ciebie i dla Ciebie. Wiem, że własnymi siłami niczego nie dokonam, Ty zaś wszystko możesz, co jest wolą Twojego Syna i zawsze zwyciężasz. Spraw, więc Wspomożycielko wiernych, by moja rodzina, parafia, wspólnota w której żyję, cała ojczyzna, i cały świat, były rzeczywistym królestwem Twojego Syna i Twoim. Amen.

St. B. Kardynał Stefan Wyszyński

Tekst źródłowy: o. Jesus Castellano Cervera OCD,

La Virgen de la contemplación Regina y Hermosura del Carmelo, Rzym 1991.

Tłumaczenie: o. Karol Kraj OCD.

Oryginalna ikona: Pracownia karmelitanek bosych rytu bizantyjskiego Harissa, Liban - Matka Boska Kontemplacji.

Ikona Najświętszej Maryi Panny Oblubienicy na Pustyni, Królowej Pustynników rozwiązującej węzły: br. Augustyn od Miłosiernego Oblicza Jezusa CESD.

Adaptacja i rozwinięcie treści: br. Augustyn od Miłosiernego Oblicza Jezusa CESD.